

Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області

ПАМ'ЯТКА

«Щодо запобігання отримання неправомірної вигоди та подарунків, а також поводження з ними»

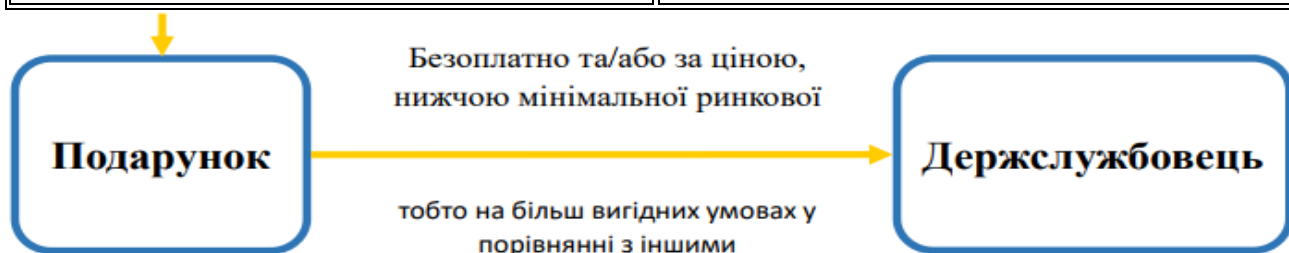
Визначення подарунку закріплено в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», згідно з яким під подарунком розуміється грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Відповідно у ст. 23 Закону «Про запобігання корупції» встановлено обмеження для осіб, зазначених у пп. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, щодо одержання подарунків .

Особами, на яких поширюється дія цього обмеження є:

- 1) особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) особи, які для цілей Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема посадові особи юридичних осіб публічного права.

Закон України «Про запобігання корупції»	Цивільний кодекс України
подарунок – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової	дарунок – це рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, нерухомі речі, майнові права, які передаються обдаровуваному безоплатно у власність (ст.ст. 717, 718)
<ul style="list-style-type: none">• грошові кошти• інше майно• переваги• пільги• послуги• нематеріальні активи	<ul style="list-style-type: none">• рухомі речі• гроші• цінні папери• нерухомі речі• майнові права

Передача або отримання подарунка не має на меті використання службовою особою наданих службових повноважень та пов'язаних можливостей в момент передачі подарунка

Згідно положень статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», можна виокремити такі види подарунків:

ЗАБОРОНЕНІ

Державним службовцям особисто або через інших осіб **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ**: (ч. 1 ст. 23 Закону):

- вимагати подарунки
- просити подарунки
- одержувати подарунки
- ⇒ для себе чи близьких осіб
- ⇒ від юридичних або фізичних осіб

⊗ у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (подарунки, що надаються як подяка за раніше вчинені службовцем дії (бездіяльність) або прийняті ним рішення на користь дарувальника або третіх осіб; або даруються в очікуванні заздалегідь необіцяного вчинення службовцем дій (бездіяльності) або прийняття ним рішень на користь дарувальника чи третіх осіб)

⊗ від осіб, які знаходяться у них в підпорядкуванні.

Зверніть увагу! Вартість забороненого подарунка не має значення

Приклад

Опис ситуації. Директор державного підприємства отримав від підлеглого, з яким товаришує, подарунок у негрошовій формі вартістю 1000 гривень.

Питання. Чи буде це порушенням обмежень щодо одержання подарунків, передбачених ст. 23 Закону?

Відповідь. Так, це буде вважатися порушенням вимог ст. 23 Закону.

Незалежно від суми подарунка вбачається порушення директором вимог ч. 1 ст. 23 Закону, оскільки дарувальник перебуває в підпорядкуванні обдаровуваного.

Якщо директор прийме рішення на користь підлеглого, від якого він отримав подарунок, таке рішення (відповідно до ч. 4 ст. 23 Закону) вважатиметься прийнятим в умовах конфлікту інтересів та підлягатиме скасуванню. Воно також може бути визнане незаконним у судовому порядку, а директор притягнутий до відповідальності за ст.ст. 172⁵, 172⁷ КУпАП.

ДОЗВОЛЕНІ З ПЕВНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ

Обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції» для одержання подарунків службовою особою :

- ◆ прийняття подарунку має відповідати загальновизнаним уявленням про гостинність;
- ◆ вартість подарунку не перевищує 2 прожиткових мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка (6 056 грн), одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує 4 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (12 112 грн).

! У Законі України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» встановлено, що з 1 січня 2024 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить **3 028 гривень**.

Зазначені подарунки дозволено отримувати лише за таких умов:

- ✓ подарунки отримуються не у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- ✓ особа, яка дарує, не перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок.

Зверніть увагу! Подарунки з обмеженнями можливо одержувати лише у разі, коли присутні **обидві умови** – загальновизнані уявлення про гостинність і лімітована вартість подарунку. Якщо одна з умов відсутня, подарунок є **забороненим**.

Приклад

Опис ситуації. Начальник відділу місцевої державної адміністрації отримав від своєї двоюрідної тітки гроші у подарунок у сумі 100 000 гривень.

Питання. Чи буде це порушенням обмежень щодо одержання подарунків, передбачених ст. 23 Закону?

Відповідь. Так, зважаючи на вартість подарунка та особу дарувальника.

Особа можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність (ч. 2 ст. 23 Закону), крім заборонених подарунків (ч. 1 ст. 23 Закону), якщо вартість таких подарунків не перевищує 2 прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує 4 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Передбачене обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, зокрема, які даруються близькими особами. Двоюрідна тітка не належить до категорії близьких осіб у розумінні Закону, що впливає з положення абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону. Вартість такого подарунка перевищує дозволу. У діях начальника відділу місцевої державної адміністрації вбачаються ознаки порушення обмежень, встановлених у ст. 23 Закону щодо одержання подарунків, що може свідчити про вчинення ним адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-5 КУпАП.

ДОЗВОЛЕНІ

На дозволені подарунки обмеження щодо вартості подарунків не поширюються

Близькими особами є (абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону):

- члени сім'ї;
- чоловік, дружина;
- батько, мати;
- вітчим, мачуха;
- син, дочка, пасинок, падчерка;
- рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри;
- рідний брат та сестра дружини (чоловіка);
- племінник, племінниця;
- рідний дядько, рідна тітка;
- дід, баба, прадід, прабаба;
- внук, внучка, правнук, правнучка;
- зять, невістка;
- тесть, теща, свекор, свекруха;
- батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки);
- усиновлювач чи усиновлений;
- опікун чи піклувальник;
- особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

Зверніть увагу! Відповідно до пункту 7 частини 1 статті 46 Закону України «Про запобігання корупції» подарунки мають вноситися до декларації, за умови, якщо вартість такого подарунка або грошових коштів, отриманих в якості подарунка перевищує 5 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року

Зверніть увагу! Суб'єкт декларування вносить відомості не тільки про власні подарунки, а також про подарунки, які одержували члени сім'ї

Відповідно до ч. 2 ст. 23 Закону дозволено отримувати:

- ☑ подарунки, які отримуються від **близьких осіб**
- ☑ подарунки, які одержуються **як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.**

Тобто придбання товарів чи послуг за зниженими цінами, до яких мають доступ усі покупці певного товару чи послуги. Такі знижки, премії, бонуси тощо не носять індивідуального характеру і спеціальних умов, під які попадає виключно службова особа – службова особа одержує їх на тих же умовах, що й інші.

Важливо. Після отримання дозволеного подарунка особа зобов'язана не приймати рішень та не вчиняти дій на користь особи, від якої отримано такий подарунок.

Рішення, прийняте особою на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважається таким, що прийняте в умовах конфлікту інтересів. Такі рішення підлягають скасуванню (на такі рішення поширюються вимоги ст. 67 Закону).

Окремим видом подарунків є подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям. Такі подарунки є державною, комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 затверджено Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям.

Відповідно до частини 5 статті 24 Закону України «Про запобігання корупції» у випадку наявності сумнівів щодо можливості одержання подарунка особа має право письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до Національного агентства з питань запобігання корупції

Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав

Порівняння понять «ПОДАРУНОК» і «НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА»

Подарунок

- Грошові кошти
- Майно
- Переваги, пільги, послуги
- Нематеріальні активи

Не має на меті використання службовою особою наданих службових повноважень та пов'язаних можливостей в момент передачі подарунка.

Заборона на одержання подарунків стосується випадків, коли подарунок одержується у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави, та від підпорядкованих осіб

Одержуються службовою особою безоплатно та/або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.
При цьому, Законом встановлено максимальний розмір дозволеного подарунку

Порушення обмежень щодо подарунків є правопорушенням, пов'язаним з корупцією, за яке встановлено адміністративну відповідальність.

Неправомірна вигода

- Грошові кошти
- Майно
- Переваги, пільги, послуги
- Нематеріальні активи
- Вигоди нематеріального чи негрошового характеру

Обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав

Розмір не має значення.
Отримання, обіцянка та пропозиція неправомірної вигоди заборонені та недопустимі

Отримання, обіцянка та пропозиція неправомірної вигоди є корупційним правопорушенням

Предмет

Мета

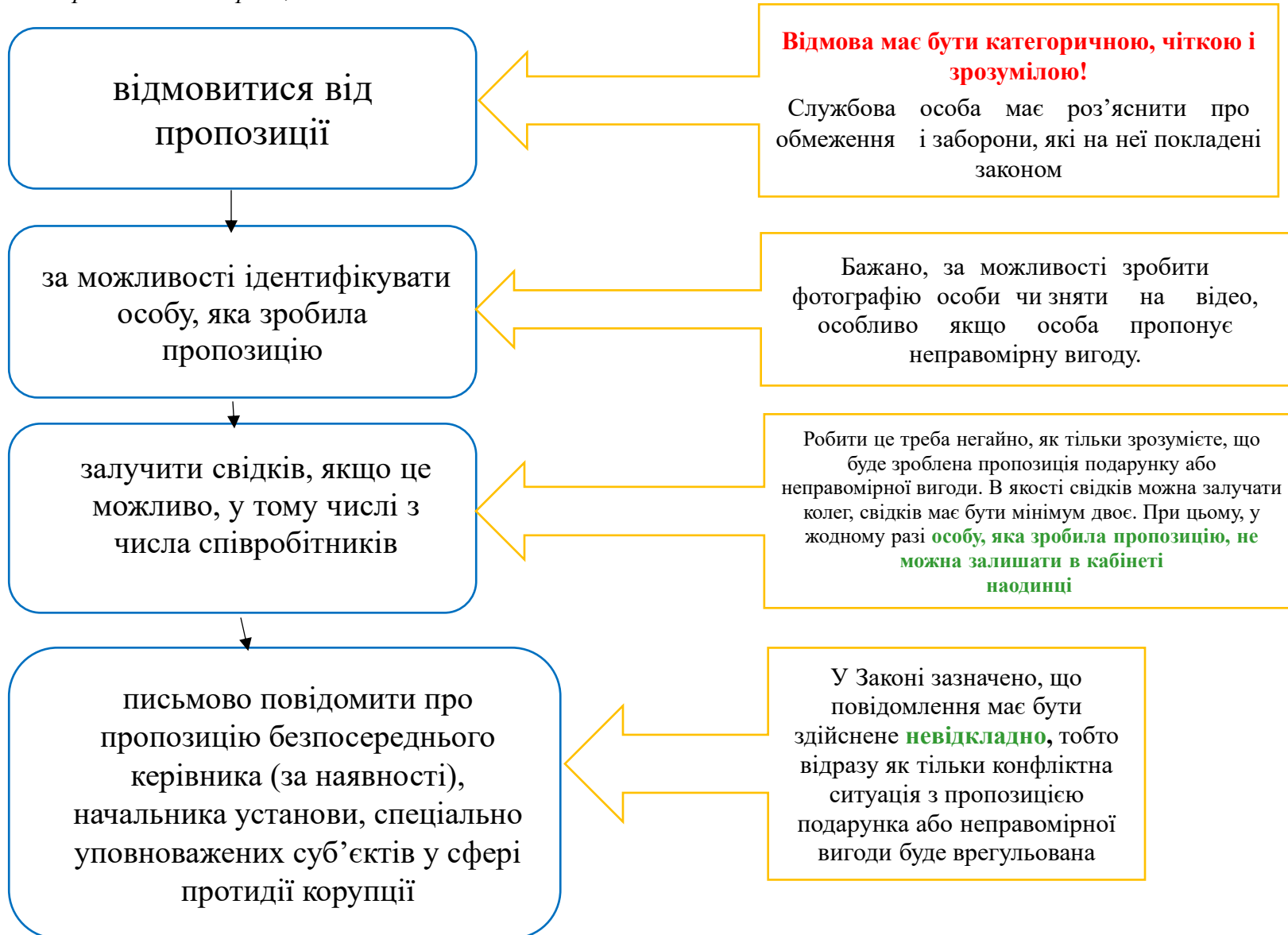
Розмір

Наслідки

Таким чином, головна різниця між подарунком і неправомірною вигодою полягає саме у меті одержання, а не у вартості. Неважливо, скільки така вигода коштує. Важливо, чи була мета вчинення або не вчинення певних дій з використанням службового становища в інтересах іншої особи, а також чи стимулювала така вигода її отримувача вчинити або не вчинити такі дії в інтересах іншої особи.

Алгоритм дій щодо запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними:

Відповідно до статті 24 Закону України «Про запобігання корупції», особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняні до них особи, у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

Правила поводження з подарунками та предметами, що можуть бути неправомірною вигодою

Відповідно до частини 2 статті 24 Закону України «Про запобігання корупції» у випадку виявлення у своєму службовому приміщенні чи отримання майна, що може бути неправомірною вигодою чи подарунком, службова особа зобов'язана:

невідкладно, але не пізніше 1 робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника установи

скласти акт, який підписують особа, що виявила цей факт та відповідний керівник

предмети неправомірної вигоди, а також одержані чи виявлені подарунки зберігаються в органі до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції

До таких випадків можна віднести:

- виявлення пакунку, сумки, конверту у своєму службовому приміщенні або на робочому столі
- отримання грошових коштів на банківський рахунок від невідомих осіб
- поповнення мобільного телефону невідомими особами
- тощо

Повідомлення може здійснюватися у формі доповідної записки, в якій слід вказати:

- обставини виявлення відповідного предмету
- де він знаходився
- належним чином описати його (бажано сфотографувати)
- у разі одержання коштів на банківський рахунок бажано взяти виписку з банку щодо рахунку, з якого були перераховані кошти

- ✓ Акт складається у довільній формі
- ✓ Фіксуються усі обставини виявлення предмету, місце його знаходження та опис його зовнішнього вигляду
- ✓ Акт необхідно додати до доповідної записки
- ✓ Акт бажано складати в присутності відповідного керівника

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОМ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ТА ПОДАРУНКА

1. Кримінальна відповідальність (Кримінальний кодекс України):

Кримінальну відповідальність передбачено за зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України) та пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України).

2. Адміністративна відповідальність (Кодекс України про адміністративні правопорушення):

На відміну від неправомірної вигоди, за неналежне одержання подарунку, не призводить до кримінальної відповідальності. Натомість такі дії є корупційним правопорушенням, за яке встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо подарунків (ст. 172⁵ КУпАП).

Так, порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян **(від 1700 до 3400 грн.)** з конфіскацією такого подарунка.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, - тягне за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян **(від 3400 до 6800 грн.)** з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

3. Дисциплінарна відповідальність :

Відповідно до ч. 2 статті 65⁻¹ Закону України «Про запобігання корупції, особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.